

Lerend Vermogen

Nieuwsbrief nr. 1, augustus 2011

Met deze nieuwsbrief informeren wij u over de ontwikkelingen en resultaten van projecten die binnen het thema Lerend Vermogen vallen of daaraan raken. In dit nummer meer over: brandonderzoek, producten uit de leeragent-schappen en Innovatie Moed.

Brandonderzoek

Brand verwoest gloednieuwe school

Een samengesteld brandonderzoeksteam onder leiding van Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) voerde in november 2010 een onderzoek uit naar aanleiding van een schoolbrand. Een gloednieuwe brede school met meerdere verdiepingen brandde toen tot op de grond af. Onderzoek wees uit dat het om een aangestoken brand ging: een brand op hoogte die zich vanuit de gevel naar binnen heeft ontwikkeld.

Het rapport is in het Netwerk Risicobeheersing besproken. De volgende aanbevelingen staan in het rapport:

- 1) Overleg met ministeries om binnen wet- en regelgeving meer aandacht te krijgen voor:
  - de situatie dat een brand van buiten naar binnen treedt;
  - detaillering en uitvoering van gevelconstructies die meerdere brandcompartimenten omvatten.

- 2) Stimuleer dat complexe c.q. creatieve bouwontwerpen niet alleen aan de regelgeving worden getoetst, maar dat er ook vanuit repressief oogpunt naar dergelijke ontwerpen wordt gekeken. Scenariodenken is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Dit versterkt ook de verbinding tussen

preventie (risicobeheersing) en repressie (incidentbestrijding).
De vakgroep Veilig Bouwen gaat aan de slag met de conclusies, ook in relatie tot het Bouwbesluit 2012.

Natuurbrand vraagt om ander onderzoek

In het natuurgebied Aamsveen, nabij Enschede, woedde in mei een grote heidebrand. Folkert van der Ploeg, brandonderzoeker bij brandweer Twente, was als eerste officier van dienst ter plaatse en is momenteel bezig met het onderzoeksrapport.

Volgens Van der Ploeg onderscheidt een brandonderzoek in de natuur zich van een brandonderzoek in gebouwen. "In de natuur is een onderzoek moeilijker uitvoerbaar. Met name omdat sporen sneller worden vernietigd. Specifiek bij brandonderzoek in natuur spelen andere factoren mee zoals weersomstandigheden, wind en topografie. Dit maakt het tot een onderzoek dat om specifieke kennis vraagt."

Het onderzoek in Aamsveen besloeg een groot gebied. Van der Ploeg: "Het onderzoek ter plaatse deed ik in samenwerking met Noord- en Oost-Gelderland en forensisch onderzoekers van de politie regio Twente. Het betrof een groot gedeelte veldwerk, maar ook goed fotomateriaal is belangrijk om antwoord te krijgen op vragen

als 'Hoe snel is het gegaan? Wat valt ervan te leren? Het gaat immers om het brandverloop, de oorzaak en dit uit te diepen.' Op de webpagina's over Lerend Vermogen leest u binnenkort meer over de uitkomsten van de onderzoeken van politie en brandweer.

Brandonderzoek in de natuur, een bijzonder specialisme

In de maand mei gebeurde er meer op het gebied van natuurbranden. In de eerste week in mei vond namelijk een cursusweek 'natuurbrandonderzoek' plaats, georganiseerd door de VNOG en de Politie Noord- en Oost-Gelderland (PNOG). Met docenten uit Australië en Amerika namen pakweg twintig specialisten vanuit brandweer en politie deel aan deze cursusweek. Folkert van der Ploeg was er één van.

Voor Van der Ploeg heeft deze week, naast vele inzichten en technische informatie, ook andere zinvolle punten opgeleverd. "Zoals de samenwerking met politie. Zij kijkt in een dergelijk onderzoek met name naar de oorzaak van brand, terwijl de brandweer ook het brandverloop onderzoekt. Zo ontstaat een heel zinvolle samenwerking."

Na afloop van de intensieve cursusweek waren er alleen maar positieve reacties bij de deelnemers. Van der Ploeg: "Alle deelnemers hadden al veel ervaring met brandonderzoek. Dat was ook nodig, anders was het vrijwel onmogelijk de cursus te volgen."

Brandbestrijding in natuur is toch een bijzonder specialisme, en ingewikkelder dan je in eerste instantie denkt."

Producten uit de leeragentschappen

Leermoment van de week

Veel regio's zijn momenteel bezig met leeragentschappen. Hoe pakken zij dit op? Om deze informatie te delen, belichten we in elke nieuwsbrief een product of resultaat uit een regio. Dit keer vertelt Martin Lindenberg, opleidings- en oefencoördinator bij de brandweer Kapelle-Reimerswaal over 'het leermoment van de week' van Brandweer Zeeland.

Hoe kom je aan een leermoment?

Lindenberg legt uit dat leermomenten door korpsen of individuele personen worden aangeleverd op een centraal e-mailadres: kennisregie@vrzeeland.nl. "Maar we zoeken ook op de NVBR-website naar leermomenten in het land. Soms tipt iemand ons met een leermoment van een ander korps. Uit deze aangeleverde leermomenten kiezen we er elke week één."

Brede doelgroep

De leermomenten zijn bestemd voor alle medewerkers binnen Brandweer Zeeland. Inmiddels heeft zich ook een aantal bedrijfsbrandweren aangemeld voor de nieuwsbrief. En deze week vroeg een politiemedewerker of hij de leermomenten kon delen met zijn collega's", aldus Lindenberg.

Verspreiding en effect

Via het centrale e-mailadres wordt het leer-moment naar een contactpersoon in elk korps gestuurd. Lindenbergh: "De korpsen zijn zelf verantwoordelijk voor de verdere verspreiding. Dit gebeurt op verschillende manieren." Tot op heden krijgen ze terugkoppeling via de wandelgangen. Lindenbergh: "We hebben voor 'het leermoment van de week' gekozen om iedereen te laten wennen aan het delen van leermomenten. Zodra de nieuwe veiligheidsregio is ingericht, komen we tot een meer gestructureerd proces. Hopelijk is iedereen dan al een beetje gewend aan het fenomeen 'leren van elkaar'. Dan hebben wij ons doel bereikt!"

After Action Review: net zo gewoon als een kop koffie na de inzet

Op verschillende manieren kwam Jochen Beyer, beleidsmedewerker bij de veiligheidsregio Brabant-Noord en docent voor de Brandweeracademie, in aanraking met After Action Review (A.A.R.). Dit is een evaluatietechniek en vorm van leren die volgens Beyer ook binnen de brandweer goed valt toe te passen.

Beyer: "Na afloop van oefeningen wordt op basis van een vijftal vragen het optreden van het team en de eigen bijdrage hierin geëvalueerd. Heel eenvoudig maar ontzettend effectief. De vragen faciliteren je om zelfreflectie toe te passen. Tevens krijg je niet alleen als team antwoord op de vraag 'wat doen wij met deze inzichten?', maar ook geeft het je inzicht in het belang voor de organisatie."

Volgens Beyer is A.A.R. prima in te zetten bij opleiding en oefening. "Als cursisten hiermee vertrouwd raken, is het bij een echte inzet een automatisme. Net zo vertrouwd als een kop koffie na een inzet."

Deze vragen zijn opgenomen in A.A.R.:

- Wat was het plan?
- Wat is er werkelijk gebeurd?
- Waarom gebeurde het?

- Wat kunnen we als team van deze ervaring leren?
- Zijn er geleerde lessen die we met anderen willen delen?

Inzet van leerarena's

Om bij een incident de leereffecten te inventariseren voor Brandweer Nederland, is vanuit het programma Lerend Vermogen gewerkt aan de ontwikkeling van het instrument leerarena. Door middel van een leerarena wordt gereflecteerd op het eigen optreden en worden leeropgaven geïnventariseerd. Brandweermensen die bij het incident betrokken waren en collega's uit het land spelen hierin een belangrijke rol. Daarmee onderscheidt de leerarena zich van onderzoek, evaluatie en nazorgtrajecten.

De leerarena is toegepast op twee incidenten: Moerdijk en Kijfhoek. De rapportage Moerdijk is eind augustus uitgekomen en is te vinden op Brandweerkennisnet(.nl). In september wordt met de Programmaraad Brandweezorg de opzet en werking van het instrument geëvalueerd.

Project Leeragentschap

Leeragentschappen krijgen vorm

De leeragentschappen zijn regionaal georganiseerd en zijn verenigd in een platform. Dit platform maakt onderdeel uit van het Landelijk Netwerk Repressie en is net als dit netwerk volgens het districtenmodel vormgegeven. Om een beeld te krijgen wat er speelt, laten we elke nieuwsbrief een districtsvertegenwoordiger aan het woord. Dit keer Jan Pluim, kennisregisseur Gelderland-Zuid en tevens coördinator district Oost. Pluim legt uit dat in district Oost het volgende ambitieniveau is vastgesteld:

1. Brandonderzoek: samenwerken op districtsniveau;
2. Opleiden van incidentevaluatoren;
3. Interregionale ondersteuning bij incidentevaluaties;

4. Gezamenlijke communicatie en delen van informatie;
5. Interessante bijeenkomsten van elkaars leerarena's bijwonen;
6. Samenwerking Netwerk Repressie: borging leerpunten repressie versus leerarena en vice versa.

Resultaten

Pluim gaat via de kerngroep Leeragentschap informatie uit het district inbrengen voor landelijk gebruik. "Kleine resultaten zijn hierbij belangrijk zoals het vaststellen van het ambitieniveau, het opstarten van de kick-off voor de ontwikkeling van de leergang incidentevaluator, waarbij ook Limburg-Noord, Brabant-Noord en het NIFV aansluiten", aldus Pluim.

Project Innovatie Moed

Jan van der Heydenprijs

Voor de Jan van der Heydenprijs 2011 zijn 23 inzendingen ontvangen. Hieruit selecteerde de regiegroep Innovatie Moed tien inzendingen. Een vakjury en het veld nomineerden er drie: Brandweer Twente met de inzending 'Iedereen op hetzelfde moment dezelfde informatie', Brandweer Kennemerland met de 'Marikosa-sticker' en Brandweer Midden- en West-Brabant met 'Technasium'. In een tweede stemronde op de NVBR-website, begin september 2011, wordt het gehele brandweerveld wederom opgeroepen te stemmen op deze drie genomineerden en wordt de uiteindelijke winnaar gekozen. Tijdens het NVBR-congres wordt de winnaar bekend gemaakt.

Foto Lisette Bretveld: 'Stemming Jan van der Heydenprijs in 2010'

Innovatiemarkt

Alle inzenders van de Jan van der Heydenprijs 2011 krijgen de mogelijkheid zich tijdens het NVBR-congres te presenteren op de innovatiemarkt, die op 30 september gehouden wordt op de congreslocatie '1931', Congrescentrum Brabanthallen in 's-Hertogenbosch.

Zie de website: www.nvbrjaarcongres.nl.

Voor meer informatie over de innovatieve ideeën van 2009 en 2010 of informatie over het project Innovatie Moed.

Zie de website: www.nvbr.nl/innovatie.

De nieuwsbrief automatisch ontvangen?

Wilt u de nieuwsbrief van Lerend Vermogen automatisch ontvangen, stuur dan een e-mail naar: j.vanhetzand@nvbr.nl.

Colofon

Redactie: Leon Kerstjens, Jacquélien van 't Zand en Mariëlle van der Wijngaard.

Over het thema Lerend Vermogen

Een kennisproductieve organisatie waarin medewerkers op alle niveaus relevante informatie signaleren, verzamelen en interpreteren. Daar streven we naar. Dit maakt het voor de organisatie mogelijk om slim en effectief te handelen. Door beter te leren van eigen optreden, neemt de kennis en het veiligheidsbewustzijn van de brandweer toe en hiermee de veiligheid voor burgers en brandweermensen. Alle projecten en activiteiten binnen dit thema geven een impuls aan het vergroten van het lerend vermogen van de brandweer. Meer informatie: nvbr.nl/lerendvermogen.